

Miljö- och hälsofarliga kemikalier 2008

MI0504

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Administrativa uppgifter	2
A.1	Ämnesområde.....	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.....	3
A.8	Gallringsföreskrifter.....	3
A.9	EU-reglering.....	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	3
A.12	Uppläggning och genomförande.....	3
A.13	Internationell rapportering.....	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar.....	4
B	Kvalitetsdeklaration	4
B.0	Inledning.....	4
B.1	Innehåll.....	4
1.1	Statistiska målstorheter.....	4
1.1.1	Objekt och population.....	4
1.1.2	Variabler.....	4
1.1.3	Statistiska mått.....	5
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	5
1.1.5	Referenstider.....	5
1.2.	Fullständighet.....	5
B.2	Tillförlitlighet.....	5
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	5
2.2	Osäkerhetskällor.....	5
2.2.1	Urval.....	5
2.2.2	Ramtäckning.....	6
2.2.3	Mätning.....	6
2.2.4	Svarsbortfall.....	7
2.2.5	Bearbetning.....	8

2.2.6	Modellantaganden	8
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	8
B.3	<i>Aktualitet</i>	8
3.1	Frekvens	8
3.2	Framställningstid	8
3.3	Punktlighet	8
B.4	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	9
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	9
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	9
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	9
B.5	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	9
5.1	Spridningsformer.....	9
5.2	Presentation	9
5.3	Dokumentation	9
5.4	Tillgång till primärmaterial	10
5.5	Upplysningstjänster	10

A Administrativa uppgifter

A.1 Ämnesområde

Miljövård

A.2 Statistikområde

Kemikalier, försäljning och användning

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS)

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100) <http://www.scb.se/SOS>

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Kemikalieinspektionen

Postadress: Box 2

Besöksadress: Esplanaden 3A

Kontaktperson: Margareta Östman

Telefon: 08-519 411 62

Telefax: 08-735 76 98

E-post: margareta.ostman@kemi.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån

Postadress: Box 24 300

Besöksadress: Karlavägen 100

Kontaktperson: Irene Linder

Telefon: 08-506 944 78

Telefax: 08-506 947 63

E-post: irene.linder@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger för industrins varuproduktion, IVP, enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99). Uppgifterna till produktregistret regleras genom förordning (1998:941) om kemiska produkter och biotekniska organismer, §§10-12, samt bilaga till denna samt Kemikalieinspektionens föreskrifter (1998:8) om kemiska produkter och biotekniska organismer.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Gallring sker enligt statliga förvaltningsregler

A.9 EU-reglering

Inga EU-direktiv föreligger ang. rapportering enligt denna produkt.

A.10 Syfte och historik

Kunskap om var kemikalierna förekommer och hur de används i samhället behövs för att utforma mål och strategier för kemikaliekontrollen och för att välja medel för att angripa kemiska hälso- och miljöproblem. Avsikten med produkten är att från tillgängliga statistikällor göra en jämförande sammanställning över de mängder som används av vissa kemikalier. Särskild tonvikt har lagts på redovisning av de kemiska ämnen vars användning är reglerad. Produkten skall möjliggöra en uppföljning av vidtagna åtgärder.

A.11 Statistikanvändning

Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Arbetsmiljöverket samt regionala och lokala miljöförvaltningar är användare av sammanställda uppgifter om miljö- och hälsofarliga kemikalier.

A.12 Uppläggning och genomförande

Värden för utvalda hälso- och miljöfarliga ämnens kvantiteter från olika statistiska källor jämförs. Ämnen som används i stora volymer redovisas på

olika indelningssätt, t.ex. till vilken bransch produkter med olika ämnen överläts. Ett annat exempel är redovisning av tidsserier, t.ex. hur miljö- och hälsofarliga kemikaliers användning förändras genom åren. En speciell studie baserad på uppgifter ur produktregistret avseende en aktuell produkt- eller ämnesgrupp görs med nytt tema varje år.

A.13 Internationell rapportering

-

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

-

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

I denna produkt (rapport) ingår uppgifter hämtade från tre olika källor. För mer detaljerad information om dessa hänvisas till deras resp. produktbeskrivningar vilka finns tillgängliga på följande adresser:

Industrins varuproduktion, IVP –

http://www.scb.se/Pages/ProductDocumentations_19165.aspx

Utrikeshandelsstatistiken –

http://www.scb.se/Pages/ProductDocumentations_17842.aspx

För den tredje källan, Kemikalieinspektionens produktregister, finns kvalitetsdeklarationen upptagen nedan i denna produktbeskrivning.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

-

1.1.1 Objekt och population

Ett urval av kemiska ämnen med skadliga effekter. Utgångspunkt för urvalet av kemikalier har varit uppgifter ur SCB:s olika register där unika kemiska ämnen har definierats samt de listor av utredningskaraktär som publicerats av KemI (lista över miljöfarliga kemiska ämnen och ämnesgrupper samt listor över ämnen och ämnesgrupper vilkas användning ska begränsas). Med kemisk produkt avses varor listade i SFS 1998:941.

1.1.2 Variabler

Tillverkning, import, export – mängder i ton, totalomsättning, produkttyp (funktion), bransch enligt SNI till vilken produkten avsåts, konsumenttillgänglighet, faroklass, enskilda kemiska ämnen med kemiskt namn

och CAS-nummer, KN-nummer.

SNI är en förkortning av Standard för svensk näringsgrensindelning, CAS står för Chemical Abstract Service Registry System och KN är en översättning av engelskans CN, Combined Nomenclature.

1.1.3 Statistiska mått

Summa kvantiteter (ton, 1 000-tal ton), summa av antal produkter, procenttal.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Redovisning sker per KN-nummer, CAS-nummer, bransch, produkttyp (funktion), ämne eller faroklass. Mängder har i vissa tabeller/diagram även delats upp efter konsumenttillgänglighet.

1.1.5 Referensår

Redovisningen innehåller främst uppgifter från kalenderåret 2008. (Tidsserier för vissa ämnen och produkttyper publiceras också.)

1.2. Fullständighet

-

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Då jämförelser görs mellan uppgifter från SCB och Kemikalieinspektionens Produktregister kan det bli stora skillnader beroende på att rapportering kan ha skett under olika KN-nummer. Det finns även bortfall, som bidrar till en viss osäkerhet i tabellvärdena. En annan felkälla är att värden hämtade från SCB:s utrikeshandelsstatistik kan ha vissa inskränkningar. Ett problem är att i vissa fall kan flera ämnen vara redovisade under ett och samma KN-nummer.

2.2 Osäkerhetskällor

-

2.2.1 Urval

Urval av ämnen med tillhörande uppgifter till denna undersökning (produkt) är hämtade från SCB:s Industristatistik, Utrikeshandelsstatistik samt Kemikalieinspektionens produktregister.

Industristatistiken -

Uppgifter samlas in via blankett från industriföretag med minst 20 anställda (i vissa branscher 10 anställda) samt via registeruppgifter från Riksskatteverket för övriga företag. Undersökningens ram utgår från SCB:s företagsregister. I november under referensåret tas en preliminär ram fram. Ramen avgränsas så att endast verksamhetsenheter med branschkod 10-37 ingår. Med hjälp av årgångsramen kompletteras senare SAMU (samordnat urval) med ej täckta företag

vilket medför att inga ramtäckningsfel uppstår.

Utrikeshandelsstatistiken –

Uppgifter om införsel och utförsel av varor från och till länder utanför EU hämtas ur de exportanmälningar och importdeklarationer som företag lämnar till Tullverket. Uppgifter om införsel och utförsel av varor från och till EU-länder samlas in via enkät från företag som har en årlig utförsel av varor som överstiger ett värde av 4 500 000 kr eller en årlig införsel som överstiger ett värde av 2 200 000 kr (s.k. cut-off undersökning).

Produktregistret –

Till KemI:s produktregister anmäls alla kemiska produkter (enligt SFS 1998:941) som importeras eller tillverkas, härmed likställs namnbyte, i mer än 100 kg årligen. Med kemiska produkter avses både kemiska ämnen och beredningar av sådana.

2.2.2 *Ramtäckning*

Se ovan

2.2.3 *Mätning*

Uppgifter till Industri- och Utrikeshandelsstatistiken insamlas via enkäter. Uppgifter till Produktregistret för nyanmälan av produkter skickas på speciell blankett av företaget innan 28 februari året efter import eller tillverkning startat. Informationen uppdateras för alla anmälda produkter varje år via enkät.

Mätfel uppträder i viss utsträckning, främst då uppgiftslämnare anger kvantitetsmängder. Fel kan även uppkomma p.g.a. missförstånd, tidsbrist eller bristande engagemang hos de svarande.

KemI:s produktregister:

Osäkerhet beträffande branschfördelad kvantitet

Uppgiftslämnarna kan ange de tre största avnämarbranscherna samt den procentuella fördelningen mellan dessa. De produkter som går till två eller tre branscher utgör ca 21 % av det totala antalet produkter, deras kvantitet är ca 35 % av den totala (beräknat på siffror från produktregistret 2002). Eftersom endast de tre största anges kan det finnas en viss underskattning p.g.a. att andelen för de ytterligare branscherna inte kommer med.

I de fall procentangivelse saknas har en skattning gjorts så att summan för de tre branscherna blir 100 %. Är det t.ex. två branscher blir det 50 % som utgör skattad mängd för resp. bransch. Är det tre angivna branscher får resp. bransch en skattning med 1/3 var.

Osäkerhet beträffande konsumenttillgängliga produkter

Då uppgiftslämnarna fyllt i blanketten har de fått ange med ett ja om produkten är konsumenttillgänglig. Att svara ja medför inte någon skyldighet att uppge hur stor del av produktens totala kvantitet som är konsumenttillgänglig. I dessa fall

skattas konsumenttillgänglig mängd med hela produktens kvantitet, vilket ger en överskattning.

Intervall

Halter ska rapporteras med närmast hela procenttal till KemI:s produktregister. Undantag från detta görs dock för färdigprodukter av färg och basplaster, vars sammansättning får anges med haltintervall. Ofta är intervallen små och i många fall är minimumvärdet detsamma som maximumvärdet. Vid redovisade tabeller och diagram från produktregistret har det i vissa fall varit summerade minimumvärden och andra fall medelvärde av minimum- och maximumvärde.

Produkttyper (funktioner)

Klassificering av produkttyper (funktioner) har ändrats för de uppgifter som gäller fr.o.m. 2002. Den ändrade produkttypindelningen beror på att denna klassificering harmoniserats inom det nordiska produktregistersamarbetet. Detta har inneburit att antalet möjliga funktionskoder har utökats från 220 till 658 stycken. Klassificeringen kallas UCNordic vilket står för Use Category Nordic. Funktionsgruppernas benämning ska vara densamma som de förut använda funktionerna. Vissa omdefinitioner och överlappningar av funktionskoder har gjort att dessa inte alltid stämmer vilket kan medföra förändring för en viss funktion. Året efter gjordes ytterligare smärre justeringar i den nya klassificeringen, vilka gäller för uppgifter fr.o.m. 2003.

Huvuddelen har naturligtvis av företaget beskrivits med en funktion som är samma som den förut använda men många produkter har också fått andra och förhoppningsvis mer relevanta funktioner.

Faroklasser

Den 31 juli 2002 upphörde ”Måttligt Hälsoskadlig” att vara en obligatorisk faroklass vid klassificering och märkning av kemiska produkter. Eftersom denna klassificering även fortsättningsvis får användas för frivillig märkning rapporteras denna märkning till produktregistret. ”Måttligt hälsoskadlig” kommer även fortsättningsvis att räknas bland de hälsofarliga produkterna i kemikaliestatistiken och tas med i tabeller över faroklasser. Fr.o.m. 2002 sker klassificering av miljöfarlighet för både rena ämnen och sammansatta produkter, faroklassen är då ”Miljöfarlig”.

Under kommande år införs successivt ett nytt system för faroklassificering. EU har anpassat sin klassificering till ett system som utarbetats internationellt, Global Harmonized System. Principiellt liknar detta system det nuvarande med kriterier, faroklasser och märkningssymboler.

2.2.4 Svartsbortfall

Svartsbortfall i källor som ingår i denna undersökning (rapport):

Industristatistiken –

Bortfallet uppskattas till ca 10 % objektsbortfall och ca 2 % vägt bortfall.

Utrikeshandelsstatistiken –

Svarsbortfallet vid första publiceringstillfället för införsel från EU var 4 procent i värde och 15 procent i antal företag under 2008. Svarsbortfallet för utförsel till EU var 2 procent i värde samt 10 procent i antal företag 2008.

KemI:s produktregister –

Då uppgiftsskyldighet föreligger blir bortfallet relativt litet.

2.2.5 *Bearbetning*

Tabell- och diagramvärden i produkten (rapporten) har granskats och vid behov korrigerats. I några av tabellerna har avrundning av kvantitet till tre siffrors noggrannhet gjorts.

KemI:s produktregister

När det gäller kvantitativ fördelning av produkter, och därmed ämnen, mellan branscher, funktioner och konsumenttillgänglighet föreligger vissa svårigheter eftersom företagen inte ålagts att fördela produktens kvantitet mellan dessa. En produkt kan överlåtas till flera olika branscher och endast för kemiska råvaror föreligger uppgiftsplikt för procentuell branschfördelning. Andelen produkter som är dubbelkodade är inte särskilt stort men felet i kvantitet till olika branscher kan bli betydande. Problemet finns också när det gäller att avgöra vad som verkligen används av konsument av konsumenttillgängliga produkter.

2.2.6 *Modellantaganden*

Modellantaganden görs vid framtagning av uppgifter i de olika källor som ingår i denna produkt. För mer detaljerad beskrivning hänvisas till dessa produkters enskilda produktbeskrivningar.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

-

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Årlig

3.2 Framställningstid

Huvuddelen av uppgifter tas från KemI:s produktregister vilka har en framställningstid på ca 1 år. Detta gör att denna rapport utkommer med data för 2008 ca 1,5 år senare (våren/försommaren 2010). Tabeller med uppgifter från industri- och utrikeshandelsstatistiken visar också värden för 2008.

3.3 Punktlighet

Publiceringen sker enligt publiceringsplan för SM serien Sveriges officiella

statistik (i slutet av april/början av maj varje år fr.o.m. 2001, tidigare år kom den ut i november).

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Vissa definitionsskillnader och ändringar i skattningar gör jämförbarheten mellan åren något osäker.

För import- och exportuppgifter gäller KN-nummer för definition av ämne. KN-nummer är vanligen lika med statistiskt nummer med ett tillägg av en nolla på slutet. Dock finns vissa undantag. (Statistiskt nummer var det som användes tidigare i denna rapportserie.)

Koder för produkttyp (funktion) KemI:s produktregister har genomgått en förnyelse. Detta medför att produkters användning blivit mer specificerade från år 2002 än tidigare år. Även vissa förändringar har gjorts som gäller uppgifter fr.o.m. år 2003. Fr.o.m. 2008 års statistiska meddelande har omklassificerade koder sammanförts till mer övergripande produkttyper för att motsvara de gamla koderna och därmed i möjligaste mån möjliggöra jämförelser över tiden. Vissa omdefinitioner kan dock medföra avbrott i tidsserier.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

-

4.3 Sam användbarhet med annan statistik

Industristatistiken och utrikeshandelsstatistiken är fördelade enligt samma varunomenklatur (KN-nummer, 8-siffrig nivå), vilket möjliggör sam användbarhet av produktions-, export- och importuppgifter. Även KemI:s produktregister använder KN-nummer (6-siffrig nivå) vilket gör det möjligt att redovisa tillsammans med industri- och utrikeshandelsstatistiken från SCB. I detta fall görs jämförelse mellan uppgifter från KemI och SCB i en av de tabeller som redovisas i denna rapport.

B.5 Tillgänglighet och förstaelighet

5.1 Spridningsformer

Denna produkt är en sammanställning och jämförelse av uppgifter från tre olika källor och publiceras i en SM-rapport i serien MI 45. Denna rapport kan hämtas på SCB:s webbplats, www.scb.se. Från och med 2008 publiceras rapporten endast i elektronisk form. Tidigare rapporter kan även beställas i tryckt form från SCB, Publikationstjänsten 019-17 68 00 eller publ@scb.se mot betalning.

5.2 Presentation

Värdena presenteras i form av text, tabeller och diagram.

5.3 Dokumentation

Några metodsynpunkter på officiell kemikaliestatistik finns i PM 1995:7, M/MI,

SCB.

Om statistik baserad på användarkodningen i PRODR94 finns i PM 1997:2, M/MI, SCB. (Med PRODR94 avses Kemi:s produktregistret 1994.)

5.4 Tillgång till primärmaterial

Se separata produktbeskrivningar för statistikkällorna beträffande SCB:s statistik. Produktregistrets primärmaterial är tillgängligt för specialundersökningar via registrets personal.

5.5 Upplysningstjänster

Kemikalieinspektionen: tel. 08-519 411 00 eller e-mail kemi@kemi.se, fråga efter Statistik och flöden eller Produktregistret.

Kontaktperson – Margareta Östman tel. 08-519 411 62

SCB: Kontaktperson – Irene Linder tel. 08-506 944 78